

Jaarverslag 2023

Commissie MKB

Midden- en
kleinbedrijf
MKB

NBA

Januari 2024

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Nederland rekt op zijn accountants.

De leden van de Koninklijke NBA vormen een brede, pluriforme beroepsgroep van ruim 22.000 professionals werkzaam in de openbare accountantspraktijk, bij de overheid, als intern accountant en in het management van organisaties. Integriteit, objectiviteit, deskundigheid en zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag zijn essentiële waarden voor iedere accountant. De Koninklijke NBA helpt accountants hun cruciale rol in de maatschappij te vervullen, nu en in de toekomst.

Dit document bevat bladwijzers, hyperlinks en navigatiebuttons

 Adobe Acrobat bladwijzers - toetsencombinatie "Ctrl-b"

 Tekst is een interne document- of externe hyperlink

 Naar inhoudsopgave

 Vorige pagina

 Volgende pagina

Colofon

Dit document is vastgesteld door de Commissie MKB.

Deze publicatie is samengesteld voor leden. De publicatie heeft geen status in het kader van de beroepsuitoefening, wel kan worden verwezen naar publicaties die een dergelijke status wel hebben.

© 2024 Koninklijke NBA

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens bestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij door middel van druk, fotokopieën, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de NBA.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	Pagina
I Jaarverslag 2023 commissie MKB	5
Herijking beroepsprofiel en (stelsel van) opleiding accountant	6
COMPact	7
Perspectief voor kleinere mkb-praktijken	8
MKB-toets op NBA-regelgeving	9
Koepelconvenant horizontaal toezicht	9
Assurance-activiteiten	9
Continuïteit	9
Sectoren	10
Digitalisering	10
EFAA: bijeenkomst over patenten	10
Activiteiten Commissie MKB en SRA	12
Duurzaamheid voor het mkb	12
Onderzoekscentrum MKB	12
Beeldvorming	13
Krapte op de arbeidsmarkt	13
Kleinere accountantskantoren <i>Sparren met collega-kantoren</i>	13

Jaarverslag 2023 Commissie MKB

De MKB Accountant moet goed ondersteund worden bij zijn of haar werkzaamheden. Dat is het doel van de activiteiten van de Commissie MKB. In dit jaarverslag vindt u een overzicht van deze activiteiten.

De focus van de Commissie MKB heeft in 2023 gelegen op de kantoren waar niet meer dan vijf accountants werkzaam zijn. Het accent ligt daarbij op activiteiten gericht op de samenstellingswerkzaamheden. Maar ook assurance-werkzaamheden in het niet-Wta-segment maken deel uit van de scope van de Commissie MKB.

Bij de uitvoering van de activiteiten maken we waar mogelijk gebruik van de kennis en ervaring van de MKB Accountants.

Voor een deel van de activiteiten heeft de Commissie MKB de krachten gebundeld met de SRA en de Novaa. Deze drie partijen willen bouwen aan duurzame fundamenten van het beroep MKB Accountant en de basis bieden om de belangen van de MKB Accountant optimaal te kunnen behartigen.

Doel van de activiteiten van de Commissie MKB is er voor te zorgen dat de MKB Accountant ook in de toekomst van toegevoegde waarde blijft.

Drie activiteiten krijgen in dit jaarverslag extra aandacht:

- Herijking van het beroepsprofiel en (stelsel van) opleiding accountant
- COMPact
- Rondetafelbijeenkomsten over de kleinere accountantspraktijk.

Herijking beroepsprofiel en (stelsel van) opleiding accountant

In april van dit jaar benoemden het ministerie van Financiën en de NBA een expertgroep die advies moest uitbrengen over de 'herijking beroepsprofiel en (stelsel van) opleiding accountant'. Het advies, 'Tijd voor heldere keuzes' is op 21 november verschenen.

De Commissie MKB heeft haar visie in een notitie vastgelegd. Kern van de notitie is:

- zowel op het HBO als in het WO moet opgeleid worden tot volledig certificeringsbevoegde accountants;
- één beroepsprofiel, waarbij de mkb-accountancy een volwaardige specialisatie is;
- positief t.a.v. een basisaccountant, maar deze moet wel startbekwaam zijn ("een startbekwame accountant moet ten minste controles van Less Complex Entities (LCE's) kunnen uitvoeren");
- een betere en eerdere wisselwerking tussen theorie en praktijk is nodig;
- voorstander van een zo vroeg mogelijke combinatie van werken en leren. Studenten kunnen de theoretische kennis dan vanaf het begin van hun opleiding direct al toepassen in de praktijk;
- ook kleinere kantoren moeten in de gelegenheid zijn studenten op te leiden.

Deze notitie is aan de expertgroep aangeboden. Op basis van deze notitie heeft een gesprek plaatsgevonden met de leden van de expertgroep (Leen Paape en Edith Hooge). In dit gesprek heeft een delegatie van de Commissie MKB de visie nader toegelicht en heeft gesproken over vragen die bij de expertgroepleden leefden.

De expertgroep had daarna nog een aantal aanvullende vragen, die door de Commissie MKB zijn beantwoord in een tweede notitie.

In samenwerking met de SRA en de Novaa heeft de Commissie MKB twee rondetafelbijeenkomsten georganiseerd. De discussie tijdens deze bijeenkomsten diende ook als input voor de expertgroep.

Daarna is er nog een gezamenlijk overleg geweest van de Commissie MKB en de SRA (de Novaa was verhinderd) met de kwartiermakers over de eerste contouren van het advies. Er werd door SRA en de Commissie MKB nadrukkelijk aandacht gevraagd voor het mkb-perspectief, de aansluiting bij het economisch verkeer, markt, maatschappij en kantoren, én de noodzakelijke voorwaarden om dat mkb-perspectief voor accountants werkzaam in en voor het mkb vanuit de kwaliteitsgedachte goed in te kunnen vullen.

De aandachtspunten uit het overleg werden vervolgens nog eens schriftelijk, gezamenlijk met SRA en Novaa, gedeeld met de expertgroep.

In het voorprogramma van de Algemene Ledenvergadering heeft Gerdien Vlot n.a.v. het rapport 'Tijd voor heldere keuzes' drie aanbevelingen gedaan aan het NBA-bestuur:

- **Maak gebruik van de input die door de Commissie MKB, de SRA, de Novaa en de Faculty OSV is gegeven.**

De MKB-Accountant (AA en RA werkzaam in kleinere praktijken) komt onvoldoende uit de verf in het rapport van de expertgroep. Wij raden het bestuur aan om dit segment mee te nemen in het vervolgtraject en te blijven erkennen dat het MKB een specialisme is. Dat is nu niet als zodanig opgenomen in het rapport van de expertgroep.

- **Heroverweeg de invoering van een opleidingstitel naast de beroepstitel.**

De Commissie MKB vraagt zich af welk probleem hiermee opgelost wordt. We snappen het onderscheid dat gemaakt wordt, maar dit leidt tot verwarring in de markt. Voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf wordt het niet duidelijker met welke persoon ze te maken hebben. Een uitgeschreven accountant heeft nog steeds de naam accountant in de opleidingstitel staan.

- **De beide opleidingen (wo en hbo) leiden op tot volledig certificeringsbevoegde accountants.**

Ook Accountant Adviseurs zijn bevoegd tot wettelijke controles. Het verschil tussen wettelijke en vrijwillige controles is soms maar € 1. Bovendien zijn sommige controles van Less Complex Entities ook wettelijke controles. De Commissie vindt het wel logisch dat de bevoegdheid om OOB's te mogen controleren is voorbehouden aan Register Auditors.

COMPact

Het afgelopen jaar is gewerkt aan de (inhoudelijke en technische) invulling van COMPact. COMPact staat voor COMPLIance en hierop ACTeren, ofwel een COMpliance Planner van AccountantsTaken. Het is nadrukkelijk bedoeld als hulpmiddel voor de accountant in de dagelijkse praktijk en is géén (nieuwe) regelgeving. En ook geen controlemiddel van de NBA.

“Wanneer is mijn kantoor compliant?” “Waar vind ik de voor mij relevante regelgeving?” “Help! De toetsing komt eraan!” Uit een brainstorm met en onderzoek onder accountants die werken bij kantoren zonder vaktechnisch bureau blijkt dat zij moeite hebben om up to date te blijven met (wijzigingen in) de wet- en regelgeving. En om de juiste informatie in de bestaande NBA-informatie terug te vinden. Ze hebben angst om updates over nieuwe regelgeving te missen en twijfelen of ‘genoeg is gedaan om compliant te zijn’. De nieuwe mkb-compliance-tool van de NBA moet dit probleem oplossen door informatie over (NBA-)regelgeving gestructureerd aan te bieden en deze te voorzien van heldere deadlines voor te ondernemen acties.

De tool bundelt alle compliance-taken waaraan kantoren op jaarbasis moeten voldoen volgens de NBA-regelgeving en geeft dit in een heldere kalender weer. Dit helpt kantoren bij het op structurele basis aandacht geven aan compliance en draagt daardoor bij aan de kwaliteit van de beroepsuitoefening. De tool maakt ook de actueel geldende regelgeving inzichtelijk. Ook is bij de ontwikkeling van de tool rekening gehouden met de actuele vereisten uit de RvT-toetsingsprogramma’s op het gebied van kwaliteitsbeheersing. Door middel van pushberichten wordt tijdig gewaarschuwd de taken uit te voeren. Binnen deze taken kan meteen worden doorgelinkt naar de relevante wet- en regelgeving en naar beschikbare brochures en hulpmiddelen van de NBA.

Kortom: Met deze tool zijn accountants altijd goed geïnformeerd over de meest recente (geldende) regelgeving, kunnen ze tijdig actie ondernemen en zijn ze goed voorbereid (bijvoorbeeld op toetsingen en het invullen van het PE-portfolio).

Perspectief voor kleinere mkb-praktijken

Samen met de SRA en de Novaa organiseerde de Commissie MKB twee rondetafelbijeenkomsten in het kader van het project 'Visie op kleine mkb-praktijken'. Beide bijeenkomsten gaven input om gezamenlijk specifiek beleid te ontwikkelen voor de kleine mkb-accountantspraktijken.

Behouden wat goed is, kansen zien en benutten en risico's tijdig onderkennen om pro-actief bij te sturen, waren de drijfveren om een nieuwe beleidsvisie op dit segment van de accountancy te gaan ontwikkelen.

De eerste discussiebijeenkomst vond plaats op 9 mei en stond in het teken van thema's als de combinatie van ondernemerschap en vakmanschap bij MKB Accountants, de opleiding en stage en het beroepsprofiel en DNA van de MKB Accountant.

Op 22 juni vond de tweede bijeenkomst plaats, waar onderwerpen als de in- en uitstroom uit opleiding en openbaar beroep, het belang van mkb-accountancy voor stakeholders en de regeldruk voor mkb-accountants centraal stonden.

Voorafgaand aan de rondetafels hebben de tafelgasten per onderwerp startnotities ontvangen ter voorbereiding. Deze startnotities zijn voorbereid door de Commissie MKB, de Novaa en de SRA. Ze werden tijdens de rondetafels besproken aan de hand van stellingen. De notities, stellingen en notulen van de rondetafels zijn gebundeld in de uitgave 'MKB-rondetafels | Project visie op kleine mkb-praktijken'.

Naast de tafelgasten uit het beroep, onderwijs en stakeholders was er een brede belangstelling vanuit de tweede ring met vertegenwoordigers van o.a. de Expertgroep, bestuur NBA, ONL, service-organisaties, young profs, onderwijs, banken en stakeholders.

De discussies tijdens de beide rondetafelbijeenkomsten hebben gediend als input voor de werkzaamheden van de Expertgroep Beroepsprofiel en herijking onderwijsmodel.

De uitkomsten van de rondetafels moeten leiden tot een position paper voor de besturen van de NBA, de SRA en de Novaa.

MKB-toets op NBA-regelgeving

De Commissie MKB en het College Beroepsreglementering (CB) overleggen regelmatig over regelgeving die op het punt staat aangepast of ingevoerd te worden. Dat overleg vindt plaats voordat het regelgevingsproces is opgestart en waarborgt de schaalbaarheid en proportionaliteit voor de regelgeving voor de MKB Accountant (impact, uitvoerbaarheid en beheersbaarheid).

Het overleg tussen de Commissie MKB en het CB heeft dit jaar drie maal plaatsgevonden. Naast dit reguliere overleg heeft de Commissie MKB sinds deze zomer maandelijks overleg met de twee mkb-leden in het CB: Bart Frans en Gregor Kruijssen.

Tevens is een voorstel uitgewerkt om te komen tot een MKB-toets. Kern van deze toets is dat bij de start van nieuwe regelgeving in een impactanalyse wordt aangegeven of, en zo ja wat de impact is voor het mkb in het niet-Wta-domein.

Deze toets wordt vanaf 2024 toegepast op alle NBA-regelgeving.

Koepelconvenant horizontaal toezicht

De Commissie MKB rond de gesprekken af die worden gevoerd met de Belastingdienst over de vraag of het mogelijk is dat een kantoor, als dit positief wordt getoetst, automatisch voldoet aan de eisen voor horizontaal toezicht.

Afgelopen jaar is een aantal keer overlegd met de Belastingdienst. De gesprekken bevinden zich nu in een afrondend stadium. Begin 2024 is hierover meer duidelijkheid te verwachten.

Assurance-activiteiten

Ook activiteiten die zijn gericht op accountants die zich bezig houden met assurance-werkzaamheden in het mkb-segment maken deel uit van het takenpakket. Belangrijkste doel is zorg te dragen voor de proportionaliteit van assurance-maatregelen. De maatregelen moeten toepasbaar zijn voor het niet-Wta segment. Dit gebeurt onder meer door deelname vanuit de Commissie MKB aan projectgroepen en aan het Platform reguliere vergunninghouders.

De Commissie MKB constateert dat er behoefte is aan voorbeeldteksten voor het rapporteren over fraude en continuïteit in het 'mkb-segment', d.w.z. bij vrijwillige controles. De commissievertegenwoordiger in de projectgroep Fraude heeft dit in de projectgroep aanhangig gemaakt.

De Commissie MKB heeft deelgenomen aan gesprekken tussen de NBA en de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) over de Standaard BankVerklaring (SBV).

De NBA heeft een visiedocument gepubliceerd over (nog te ontwikkelen) regels voor fraude-expertise (dit in het kader van het overleg met de kwartiermakers). De NBA wil deze regels ook van toepassing verklaren voor het niet-Wta-segment. De Commissie MKB constateert dat maatregelen in het niet-Wta-domein buiten de opdracht van de kwartiermakers vallen en constateert tevens dat het niet-Wta-segment niet bij deze discussie is betrokken.

De Commissie MKB heeft deze procedure aangekaart bij het NBA-bestuur en gaat ervan uit betrokken te worden bij de uitwerking van deze beleidsvisie.

Continuïteit

De coronapandemie laat diepe sporen na in het mkb en daar is de energiecrisis nog eens bijgekomen. Het verlies aan inkomsten en de hoge energiekosten leiden voor veel mkb-ondernemingen tot afname van de liquiditeit en soms tot liquiditeitsproblemen. Kortom, het voortbestaan van deze ondernemingen is in het geding. De ondernemers kijken naar hun accountant voor advies en ondersteuning. De Commissie MKB wil de MKB Accountants handvatten bieden in deze situatie. Dit gebeurt onder meer door het leveren van een bijdrage aan de NBA Helpt webinars.

De Commissie MKB heeft input gegeven voor webinars die dit jaar zijn gehouden over dit onderwerp.

Sectoren

De focus van de activiteiten van de Commissie MKB ligt op kantoren waar niet meer dan 5 accountants werkzaam zijn. De activiteiten zijn bovendien algemeen, d.w.z. breed. Toch zijn er ook sectoren waar MKB Accountants werkzaam zijn en waar een NBA-commissie actief is. Niet in alle gevallen worden de MKB Accountants betrokken bij de activiteiten van die commissie. De Commissie MKB brengt komend jaar in kaart welke beleidsterreinen dit betreft en onderneemt stappen om ook hier de MKB Accountant een stem te geven.

Geconstateerd is dat vooral in de commissie Coziek onderwerpen worden besproken met mkb-raakvlakken (medisch specialisten, huisartsen, tandartsen). Er is afgezien van deelname van een lid van de Commissie MKB aan de vergaderingen van Coziek. Wel wordt samengewerkt bij concrete projecten. Zo is de Commissie MKB recent betrokken geweest bij de NBA-reactie op de consultatie van het Besluit beperking werkingssfeer jaarverantwoording. Met de NVB zijn gesprekken gevoerd over de Standaard BankVerklaring (SBV). Eveneens is gesproken over de vragen die accountants krijgen van banken, met name over het Know Your Customer-issue.

Digitalisering

De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering gaan razendsnel. Niet alleen op technisch vlak, maar ook in de relatie met de softwareleveranciers. De Commissie MKB wil, samen met de SRA, de Novaa en service-organisaties, in een rondetafelbijeenkomst overleggen op welke manier de belangen van de kleinere accountantskantoren kunnen worden geborgd.

De Commissie MKB heeft gesproken over de positie van kleinere accountantskantoren t.o.v. (de eisen van) de softwareleveranciers. Daar kunnen kleinere kantoren nauwelijks een vuist tegen maken. Bovendien is er een steeds grotere concentratie van softwareleveranciers, waarbij het de vraag is of er voldoende concurrentie in de markt overblijft. De commissie heeft over dit onderwerp een onderzoeksvraag neergelegd bij het Onderzoekscentrum MKB en bij de Hogeschool Saxion. Dit heeft nog niet geleid tot onderzoeken.

EFAA: bijeenkomst over patenten

De Commissie MKB organiseert in het voorjaar in samenwerking met de EFAA een bijeenkomst rond intellectual property (intellectueel eigendom) in het mkb. Het is een praktijkgerichte bijeenkomst over de vraag hoe octrooien, patenten e.d. kunnen worden aangevraagd. Verder wordt aandacht besteed aan de verslaglegging en waardering van intellectueel eigendom in het mkb. Uit onderzoek van de EFAA blijkt dat kleine mkb-ondernemingen vindingen doen die hen door andere partijen afhandig worden gemaakt, omdat er in het mkb onvoldoende kennis is over het aanvragen van patenten en octrooien.

Dit voornemen is niet uitgevoerd en wordt niet meer opgepakt.

Activiteiten Commissie MKB en SRA

Activiteiten Commissie MKB en SRA

Duurzaamheid voor het mkb

De vanaf 2023 geldende EU Richtlijn 'Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD) heeft niet alleen voor grote organisaties, maar ook voor het mkb grote gevolgen. Door vragen van grote leveranciers, afnemers of financiers kunnen ook mkb-ondernemers gevraagd worden over hun duurzaamheidsmaatregelen te rapporteren. En daarbij kijken ze voor ondersteuning vooral naar hun accountant.

De Commissie MKB en de SRA ondersteunen, onder meer in samenwerking met de themaregisseur Duurzaamheid, de MKB Accountants bij de implementatie van deze nieuwe vereisten op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving.

Begin dit jaar heeft de NBA een checklist voor duurzaamheidbeoordeling voor het mkb gepubliceerd. Deze checklist helpt mkb-accountants om hun klanten te ondersteunen bij stappen richting een duurzamere bedrijfsvoering. De accountant kan de checklist ook gebruiken om de dialoog met de mkb-ondernemer te stimuleren en te structureren. De samenwerking met de SRA heeft ertoe geleid dat ook op de NBA-site de Urgentietijdlijn Duurzaamheid is te raadplegen door de MKB Accountants.

De Commissie MKB heeft van MKB Accountants het signaal gekregen dat zij moeite hebben om een zinvolle en effectieve invulling te geven aan het verplichte PE-thema Duurzaamheid. Er zijn namelijk nog veel onduidelijkheden over de vraag of zij een rol gaan krijgen bij de assurance van duurzaamheidsverslaggeving en welke dan precies. Dat is van invloed op de scholingsbehoefte. En MKB Accountants hebben behoefte aan praktisch toepasbare informatie en die is op dit moment nog onvoldoende voorhanden. Daarom is voorgesteld het verplichte PE-onderwerp te verlengen tot eind 2024. Het NBA-bestuur heeft daar onlangs mee ingestemd.

Onderzoekscentrum MKB

De Commissie MKB en de SRA zijn nauw verbonden met het Onderzoekscentrum MKB. Terry Bogers (lid van de Commissie MKB) en Paul Dinkgreve (bestuurslid van de SRA) maken deel uit van het bestuur van het bestuur. De andere samenwerkingspartner in het bestuur is het AC-scholenoverleg.

Evelien van Proosdij heeft medio dit jaar de plaats in het bestuur overgenomen van Terry Bogers. Het Onderzoekscentrum MKB heeft inmiddels de eerste onderzoeken opgestart. De Commissie MKB heeft het NBA-bestuur geadviseerd om de overeenkomst m.b.t. het Onderzoekscentrum MKB met een jaar te verlengen.

Beeldvorming

In 2023 wordt onder meer een voorstel gedaan voor onderzoek naar beeldvorming bij docenten en studenten over het beroep van MKB Accountant. Afhankelijk van de resultaten wordt nader onderzocht in hoeverre deze beeldvorming leidt tot minder belangstelling onder studenten.

Nadat het uitzetten van dit onderzoek bij het Onderzoekscentrum MKB en bij een hogeschool niet heeft geleid tot uitvoering van het onderzoek, heeft de Commissie MKB zelf een korte vragenlijst uitgezet onder de hbo-docenten accountancy. De resultaten van deze uitvraag waren positief. Vrijwel alle docenten zagen een toekomstperspectief voor de MKB Accountant en brengen de opleiding tot AA Accountant onder de aandacht van hun studenten.

Krapte op de arbeidsmarkt

Zoals alle sectoren van de economie heeft ook de accountancy (zowel de controle- als de samenstelsector) last van de krapte op de arbeidsmarkt. Instroom is één van de factoren om iets aan deze krapte te doen. Maar, een hogere instroom in het accountancy-onderwijs is pas na ongeveer 10 jaar merkbaar bij de accountantskantoren. Uitstroom uit het openbaar beroep is een andere factor. De uitstroom bestaat voor een deel uit openbaar accountants die, met behoud van de titel, gaan werken in het bedrijfsleven. Het andere deel bestaat uit accountants die hun titel inleveren. De Commissie MKB en de SRA willen inzicht krijgen in de omvang, maar vooral de beweegredenen van de uitstroom en doet daar komend jaar onderzoek naar.

Er is afgezien een dergelijk project op te zetten, omdat de NBA een gelijksoortig project was opgestart. Het (langjarige) project bevat de volgende onderdelen:

1. Data-analyse instroom: van startende student tot aan de titel
2. Data-analyse uitstroom: waarom verlaten accountants het beroep?
3. Data-analyse behoefte sector: hoeveel accountants zijn er op langere termijn nodig?

Op basis van de uitkomsten kijkt de Commissie MKB welke activiteiten moeten worden ontwikkeld.

Kleinere accountantskantoren

Sparren met collega-kantoren

In de samenstelpraktijk gaan de ontwikkelingen razendsnel. Kleinere accountantskantoren hebben geen managementteam of een afdeling vaktechniek. Maar ook deze accountants hebben behoefte om te sparren over de problemen waar ze tegenaan lopen of die op hen afkomen. De Commissie MKB en de SRA gaan de mogelijkheden onderzoeken om deze accountants hiertoe de gelegenheid te bieden, zodat ze kennis kunnen delen en van elkaar kunnen leren.

Inmiddels zijn er, samen met de regiocommunities, drie sessies georganiseerd, waarbij eenpitters en kleinere accountantskantoren met elkaar konden sparren. Dit brengt de kantoren verder en geeft de Commissie MKB inzicht in de thema's die spelen in de kleinere mkb-praktijk. De sessies worden komend jaar verder uitgebouwd.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Mercuriusplein 3
2132 HA Hoofddorp
Postbus 242
2130 AE Hoofddorp

T 088 4960 301
E nba@nba.nl
I www.nba.nl